

Министарство здравља Републике Србије
Републичка стручна комисија
за надзор над болничким инфекцијама
Београд

Мере превенције и сузбијања COVID-19 код пацијенти који се подвргавају хемодијализи

Пацијенти који се подвргавају хемодијализи (ХД), а инфицирани су SARS-CoV-2, не морају имати типичне знакове акутне респираторне инфекције, као што су температура и кашаљ, могу бити и без тегоба. Пацијенти са непрепознатом асимптоматском и пресимптоматском инфекцијом доприносе преношењу COVID-19, па су мере које се примењују у центру за хемодијализу, али и ван центра од критичног значаја у овој, на SARS-CoV-2, вулнерабилној популацији. Потребно је примењивати следеће мере:

1. Обавити едукацију запослених и пацијената о COVID-19 у центру за хемодијализу. Поставити визуелна упозорења о свим правилним мерама превенције (натписе, плакате) на улазу и стратешким местима (чекаонице, лифтови). Упозорења би требало да садрже информације о правилној употреби заштитних маски, марамица за покривање носа и уста током кијања и кашљања, као и о одлагању употребљених марамица у канте за отпад. Од критичног значаја је постављање информације о правилној хигијени руку.
2. Идентификовати пацијенте са симптомима и знаковима COVID-19, као што су кашаљ, повишена температура, бол у грлу, болови у мишићима, слабост пре уласка у центар за ХД. Најбоље је да пацијенти телефонским путем пријаве евентуалне тегобе надлежној особи у центру за хемодијализу, која ће их упознати са даљом процедуром лечења.
3. Потребно је да одговорни здравствени радник активно, кроз процес тријаже, стекне увид у стање пацијенте на уласку у центар за ХД и све сумњиве укључи у процедуру дијагностике COVID-19.
4. Сви пацијенти треба да носе хируршке маске или памучне маске за вишекратну употребу током транспорта и боравка у центру за ХД, без обзира на присуство симптома и знакова COVID-19. Не препоручује се коришћење јавног превоза при доласку и одласку на ХД. Особе које возе и санитетска пратња треба да носе хируршку или памучну маску за вишекратну употребу.
5. Пацијенти и здравствени радници треба да одржавају растојања од 2 метра од других особа, кад год је могуће, уз придржавање мера респираторне хигијене и мера хигијене руку.
6. Мерити температуру свим пацијентима на уласку у у центар за хемодијализу. Пацијенти треба да се крећу најкраћим путем до центра за хемодијализу уз минимално задржавање у

чекаоницама и обавезну хигијену руку пре уласка у јединицу за дијализу.

7. Пацијенти треба да избегавају обедовање у току дијализе.

8. Пацијентима којима је потребно креирату АВ фистулу потребно је претходно урадити PCR тест на SARS-CoV-2.

9. Током ХД потребно је пацијенте сумњиве на COVID-19 одвојити у засебну просторију са затвореним вратима. Уколико не постоји посебна просторија, пацијента са сумњом на COVID-19 дијализирати у најмање прометном делу центра за ХД (пожељно је поред отвореног прозора). Пацијента је потребно одвојити најмање 2 метра у свим правцима од другог најближег пацијента.

10. У случају да се на ХД налази више пацијената сумњивих на COVID19 потребно је груписати дате пацијенте у кохорту и дијализирати их издвојеном делу центра за ХД, у истој смени (пожељно је у последњој смени у току дана). Након последње смене не уводити нову групу пацијената док се не обави комплетна дезинфекција.

11. Пацијенте са COVID-19 не треба изоловати заједно са HbsAg-позитивним пацијентима, изузев ако су и сами HbsAg-позитивни.

12. Лична заштитна опрема за здравствене раднике који раде у центру за хемодијализу са пацијентима сумњивим или са потврђеним COVID19 подразумева:

- Партикуларне маске FFP2/N95 или FFP3/N99 (или хируршке маске уколико партикуларне нису доступне)
- Заштитне наочаре или визир
- Рукавице
-
- Непромочиви мантил/скафандер

Употреба непромочивог мантила/скафандера обавезна је током започињања и завршавања процеса хемодијализе, током манипулација васкуларним приступом (АВ фистулом, односно централним венским катетером), током уласка или изласка пацијената у јединицу за хемодијализу, као и током процеса чишћења и дезинфекције опреме и простора у јединици за хемодијализу. Заштитини мантил/скафандер безбедно скинути и одложити у контејнер за медицински отпад пре напуштања јединицу за хемодијализу.

13. Сва опрема и површине у простору где се изводи процедура ХД након завршетка процедуре код сваког пацијента сматрају се контаминираним и потребно је да буду дезинфиковани, препаратима на бази хлора у концентрацији препорученој од стране произвођача и препаратима на бази алкохола.

14. Водити евиденцију о путовањима, као и контактима здравствених радника, пацијента,

породице.

15. Пратити актуелну епидемиолошку ситуацију у болницама и другим здравственим и социјалним установама где пацијенти одлазе на лечење.

16. Групне активности особља (састанке, дружења) свести на минимум. Препоручује се да особље избегава заједничко обедовање. Наочаре, маску и капу треба да уклоне пре оброка и руке оперу текућом водом и сапуном. Избегавати разговор током обедовања у циљу смањења капљичног ширења. Запослени који учествују у нези оболелих од COVID-19 треба да код себе прате развој симптома, у смислу респираторне инфекције, (уз мерење температуре 2 пута на дан) о чему обавештавају главну сестру или надлежног лекара. У случају појаве симптома који указују на COVID-19 инфекцију код чланова породице, такође треба обавестити надлежну особу.

17. Потребно је да све особе које су у контакту са хемодијализним пацијентима (чланови домаћинства, геронто-домаћице и други) спроводе мере личне хигијене, хигијену руку, укључујући мерење телесне температуре у циљу правовременог откривања COVID-19.

18. Пацијенти подвргнути ХД, а који су се лечили од COVID-19 у некој од болница, после излечења отпуштају се из болнице након добијања ДВА узастопна негативна PCR теста урађена са размаком 24-48 сати.

19. У току наредних 14 дана после отпуста из болнице, ти пацијенти се дијализирају у издвојеном делу центра за ХД, у истој смени (пожељно је у последњој смени у току дана). Након последње смене не уводити нову групу пацијената док се не обави комплетна дезинфекција.

20. Уколико још један PCR тест урађен 14-тог дана после отпуста из болнице буде негативан, пацијент на ХД се не мора више дијализирати у издвојеном делу центра за дијализу пацијената који су лечени од COVID-19 обољења.

1. Centers for Disease Control and Prevention. Interim guidance for infection prevention and control recommendations for patients with suspected or confirmed COVID-19 in outpatient hemodialysis facilities. CDC <https://www.cdc.gov/coronavirus/2019-ncov/healthcare-facilities/dialysis.html> (2020)
2. International Society of Nephrology. Recommendations for the Novel Coronavirus 2019 Epidemic (<https://www.theisn.org/covid19/recommendations>) (2020)
3. Kliger, A. S., & Silberzweig, J. (2020). Mitigating risk of COVID-19 in dialysis facilities. *Clinical Journal of the American Society of Nephrology*.